

**Podróż ku wartościom -
program zajęć z elementami biblioterapii**

Sobkowiak Alina

kurs III stopnia biblioterapii 2011 rok

WBPiCAK Poznań

WSTĘP

Program biblioterapeutyczny Podróż ku wartościom chciałabym zadedykować dzieciom młodszym w wieku od 6 lat do 8 lat.

Tematem tych zajęć będzie przybliżenie dzieciom wartości uniwersalnych, jakimi powinny się kierować w życiu, a więc takich jak: szacunek, uczciwość, odpowiedzialność, pokojowość, mądrość oraz przyjaźń.

Zajęłam się tym tematem, gdyż dzieci małe są szczególnie zagubione w kulturze przyjemności, nie zawsze potrafią dokonać właściwych wyborów, dlatego potrzebne są rozmowy z nimi, życzliwe podpowiedzi, niekiedy nakierowanie na odpowiedni system wartości, aby wybierały dobro zamiast zła. W późniejszym czasie dzieci z dobrze rozwiniętym systemem wartości mają większe szanse na to, by wieść szczęśliwe i mądre życie oraz by wypracować takie nawyki umysłu, które zapewnią im w dorosłości sukces w życiu osobistym i w pracy.

Inspiracją do mojej pracy stały się książki Ireny Koźmińskiej i Elżbiety Olszewskiej pt. „Z dzieckiem w świat wartości” oraz „Wychowanie przez czytanie”.

„Dziecko uczy się wzorców we wczesnym wieku dzieciństwa. Gdy mózg nauczy się czegoś, zostaje to na zawsze, ale gdy „oko” zostaje zamknięte, nic więcej nie można zmienić, ani niczego nauczyć. To właśnie dlatego tak trudnym zadaniem jest zmiana charakteru i zachowania dorosłego człowieka”.¹

A postępujące szybko przeobrażenia w otaczającym nas świecie, zmuszają do głębokiego zastanowienia się nad istotą i rolą wartości w życiu każdego człowieka.

Jak pisze Jadwiga Puzynina: „Życie człowieka od wczesnego dzieciństwa do późnej starości jest życiem wartościami.” Człowiek w czasie całego swojego życia musi dokonywać wyborów, kształtuje swój charakter i pokonuje przeszkody. Są to zadania bardzo trudne dlatego należy już od najmłodszych lat zwracać dzieciom uwagę na wybory pożądanых postaw, a nie akceptowanie tych złych. System odpowiednich wartości powinien im pomóc w podejmowaniu decyzji, służyć niejako drogowskaz do wyboru odpowiedniego postępowania.

W programie wykorzystałam krótkie teksty bajek z książki Kopalińskiego, opowiadanie „Rybka” Małgorzaty Musierowicz oraz Małgorzaty Strzałkowskiej „Rady nie od parady czyli wierszyki z morałem”. Pomocne mi były także jedno opowiadanie z książki „Wartości w życiu społecznym” oraz jeden tekst Beaty Ostrowickiej. Do każdego zajęcia przygotowałam co innego, a więc są puzzle, prezentacja multimedialna z ilustracjami z książki, chusta animacyjna Klanzy, a niektóre zajęcia biblioterapeutyczne oparłam także na pedagogice zabawy.

¹ Schilling D. – Jak wykształcić inteligencję emocjonalną: kształcenie zintegrowane...Warszawa 2008 s. 16

Przygotowane zajęcia czytelnicze z elementami biblioterapii mają za zadanie ułatwić dzieciom pokonywanie różnych trudności, dostrzeganie w otaczającym ich świecie wartości, które powinny poznawać, mądrze przyswajać i przemieniać tak, aby mogły być przydatne w kształtowaniu przede wszystkim ich samych, a także ich własnej przestrzeni w życiu.

Dlatego zgadzam się z autorkami – Koźmińską I. oraz Olszewską E., że „mocny system wartości moralnych i umiejętność kierowania się nim w życiu to najważniejszy kapitał, w jaki powinniśmy wyposażyć dziecko. Nauczenie dziecka wartości jest najważniejszym zadaniem wychowawczym dla rodziców i nauczycieli”². A program przyda mi się w mojej pracy zawodowej, jak i w życiu osobistym, gdyż sama jestem rodzicem.

ZAŁOŻENIA PROGRAMU

Program przeznaczony jest dla dzieci klas zerowych – zintegrowana grupa lub dla starszych 7-8- latków. Zajęcia będą odbywały się cyklicznie raz na 2 tygodnie. Czas zajęć od 45 do 60 minut. Pierwsze zajęcia odbędą się we wrześniu 2011 roku. Zakończenie realizacji programu przewiduje się pod koniec listopada 2011.

CELE PROGRAMU

- Uzmysłowanie dzieciom jak ważne są wartości w życiu każdego człowieka.
- Umiejętność wyboru „prawdziwych” wartości.
- Rozwijanie umiejętności rozpoznawania i nazywania wartości moralnych.
- Postrzeganie wartości jako drogowskazów w życiu.

METODY I FORMY PRACY

- Głośne czytanie przez prowadzącego.
- Rozmowa o czytanej utworze – pogadanka.
- Pedagogika zabawy
- Burza mózgów
- Prezentacja multimedialna
- Zabawa plastyczna

² Koźmińska I., Olszewska E. - Z dzieckiem w świat wartości. Warszawa 2007 s. 46-47

TEMATYKA ZAJĘĆ

Lp.	Tematyka zajęć	Lektura
1.	Szacunek	Opowiadanie: „Drewniana miska”
2.	Uczciwość	„Nowe szaty cesarza” Ch. H. Andersena
3.	Odpowiedzialność	„Rybka” M. Musierowicz
4.	Pokojowość	„Coś strasznego” M. Strzałkowska
5.	Mądrość	„Ale, ja tak chcę!” B. Ostrowicka
6.	Przyjaźń	„Królowa Śniegu” Ch. H. Andersena

SCENARIUSZ ZAJEĆ I

TEMAT: Szacunek

Cel: Uświadomienie dzieciom co to jest szacunek (to grzeczność połączona z troską o uczucia i dobro drugiej osoby), przypomnienie zwrotów grzecznościowych, wskazanie sposobów okazywania szacunku, wzmacnianie szacunku do siebie i innych

Uczestnicy: grupa 15 dzieci w wieku 6 lat (zerówka)

Czas trwania zajęć: 1 godzina

Warunki: sala czytelnicy biblioteki publicznej, 3 stoliki do rysowania

Metody i techniki: pogadanka,

Formy: indywidualna, grupowa

Środki i materiały:

Środki: tekst literacki,

Materiały: 2 torby dość ciężkie, 5 wyciętych z papieru podwójnych trójkątów równoramiennych (tzw. proporczyków), połączonych ze sobą w miejscu zgięcia kartki, flamastry lub kredki, sznurek, klamerki do bielizny, spinacze biurowe, przycięte wizytówki z imionami dzieci z zerówki (można przygotować wcześniej z panią z przedszkola), dwa obrazki lub fotografie z gazet – szczyt góry i wagon pełen pasażerów.

Literatura: Opowiadanie *Drewniana miska* W: *Wartości w życiu społecznym- jak uczyć dzieci: szacunku, tolerancji, wytrwałości...?* . Kielce 2006 s. 16-17.

PRZEBIEG ZAJEĆ:

Część I

1. Przywitanie się – wszyscy siadają w kręgu na poduszkach lub na dywanie. Przypomnienie zasad kontraktu.
2. Każde dziecko przedstawia się podając swoje imię i ulubiony deser - z czego się składa lub jeśli wiemy to podajemy nazwę i opowiadamy z czego się składa.

Na zakończenie każdej wypowiedzi dziecka, mówimy głośno mniem...

3. Zabawa „Proszę o pomoc”³ (trochę zmieniona przeze mnie).

Wybieramy dwójkę dzieci, dajemy każdemu dość ciężką torbę, zadaniem każdego z nich będzie poproszenie o pomoc – grzecznie, z szacunkiem, z użyciem zwrotów: „Przepraszam, czy byłaby pani/byłby pan tak uprzejmy/uprzejma i zechciała/zechciał mi pomóc?...” lub „Przepraszam, czy mogłabym prosić panią/pana o pomoc...?”

Natomiast pozostałe dzieci dzielimy na dwie grupy:

I grupa – każde dziecko z tej grupy **pomaga** nieść torbę pierwszemu dziecku, a ono dziękuje za pomoc – z uśmiechem, patrząc osobie pomagającej w oczy.

II grupa – każde dziecko z tej grupy **odmawia grzecznie** niesienia torby drugiemu dziecku, gdyż np. bardzo się śpieszy; nie wolno mu niczego dźwigać; ma chory kręgosłup itd., możemy zapytać dzieci jak jeszcze możemy grzecznie odmówić pomocy? Każde dziecko wymyśla coś innego.

Na końcu wyjaśniamy dzieciom, że inni nie muszą reagować pozytywnie na naszą prośbę, że z różnych **ale poważnych** przyczyn mogą nam odmówić.

Bądźmy wdzięczni za okazaną pomoc, a odmowę przyjmijmy spokojnie, gdyż każdy ma prawo do własnego zdania, szacunku...

Część II

- Przeczytanie opowiadania.
- Przepracowanie problemu – pytania do tekstu:

Dlaczego dziadkowi trzęsły się ręce? (bo był stary, ciężko pracował pracą własnych rąk)

Czy podobało się Wam postępowanie zięcia na początku? (Nie)

A dlaczego? (bo nie kazał jeść dziadkowi razem ze wszystkimi przy stole i kazał mu używać drewnianej miski)

³ Tamże, s. 64

Kto był najmądrzejszy z tego opowiadania? (jego syn)

Co strugał chłopiec? (drewnianą miskę do ojca, jak już będzie stary i będą mu się trzęsły ręce).

Podsumowując: Czytając to opowiadanie chciałam Wam wskazać na bardzo ważną wartość, jaką jest szacunek.

Co to znaczy szacunek? Inaczej respekt, a to z kolei pochodzi od łacińskiego terminu, który oznacza **rozglądać się dookoła**, inaczej dostrzegać drugiego człowieka. Inne słowa do szacunku to poważanie, uznanie, godność, honor.

Różnicę pokażę wam na podstawie DWÓCH fotografii – szczyt góry z której widać tylko małe wioski oraz wagon pełen pasażerów, którzy czytają lub rozmawiają. Gdy włączę głośno muzykę na szczycie góry to nie okażę nikomu braku szacunku, natomiast jeśli zrobię to samo wewnątrz kolejowego wagonu to wielu pasażerów zostanie urażonych, gdyż może im przeszkadzać głośna muzyka.

Różnica – na szczycie góry jeśli się rozejrzemy dookoła, nie zobaczymy nikogo, natomiast gdy rozejrzemy się w wagoniku kolejowym, zobaczymy drugiego **człowieka**. Na tym właśnie polega szacunek, że dostrzegamy drugiego człowieka.

- Zabawa plastyczna – przygotowujemy wcześniej podwójne proporczyki⁴ z napisami:
 - I. „Proszę nie hałasować. Źle się czuję.”
 - II. „Proszę o spokój. Śpię.”
 - III. „Proszę o ciszę. Uczę się”.
 - IV. „Boli mnie głowa. Chcę odpocząć.”
 - V. „Kąpię się. Proszę nie wchodzić.”

⁴ Domań R. – Metody pedagogiki zabawy w pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym. Lublin 2003, s. 47

Dzieci, dzielimy na 5 grup i każda wykonuje kolorowy rysunek do 1 wybranego napisu. Rysunki w kształcie proporczyków przypinamy do sznurka klamerką lub spinaczem, służą także jako ozdoby sali po zajęciach.

- Na zakończenie aby wzmocnić szacunek dzieci do samych siebie „Wizytówka wspaniałego dzieciaka”⁵ - robimy karty wizytowe dla dzieci, na których znajduje się imię i specjalność dziecka.

Na przyciętych wizytówkach piszemy imię dziecka, jego talenty lub specjalności.

Na przykład „Izabela Kowalska: specjalistka od dowcipów opartych na grze słów” albo „Sara Nowak: pogodna i cicha”. Informacje możemy wcześniej zebrać od pani wychowawczynie z przedszkola. Wizytówki wręczamy każdemu dziecku wraz z nauczycielem, dzieci zabierają je ze sobą do domu.

- Kończenie zdania: „Dzisiaj na zajęciach podobało mi się ...”
„Dzisiaj na zajęciach nie podobało mi się”

⁵ Weston D.Ch., Weston M. – Co dzień mądrzejsze: 365 gier i zabaw kształtujących charakter, wrażliwość i inteligencję emocjonalną dziecka. Warszawa 2010, s. 155

SCENARIUSZ ZAJĘĆ II

TEMAT: Uczciwość

Cel: Uświadomienie dzieciom co to jest uczciwość (to mówienie i poszanowanie prawdy), dziecko pozna pojęcie słowa uczciwość

Uczestnicy: grupa 15 dzieci w wieku 6 lat (zerówka)

Czas trwania zajęć: 1 godzina

Warunki: sala czyteln biblioteki publicznej,

Metody i techniki: pogadanka,

Formy: indywidualna, grupowa

Środki i materiały: tekst literacki, tablica, pisak do tablicy lub kreda

Literatura: Andersen Ch. H., *Nowe szaty cesarza W* : Kopaliński W., *125 baśni do opowiadania dzieciom*. Warszawa 2004 s. 219 - 220.

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

Część I

1. Stoimy w kręgu - przywitanie z rymowanką – wszyscy stoją w kręgu: „Witam rączki, witam lewą, witam prawą, witam obie. Brawo! Brawo!”
2. Zabawa Jestem królem: dzieci udają, że są królem, poruszają się dumnie po sali, kłaniają się głową na prawo i lewo, robią ukłony, pokazują swoje strojne szaty.

Część II

1. Podawanie przez dzieci skojarzeń do słowa „uczciwy” (dobro, prawda, sprawiedliwy, nie kradnie, nie kłamie itd.) – prowadzący może pisać na tablicy, dzieci siadają w tym czasie na dywanie.
2. Czytanie tekstu
3. Przeprowadzenie problemu – pytania do tekstu

- W czym się lubował cesarz? (w kosztownych i wykwintnych strojach)
- Jaką „zaletę” miały ubiory, szyte przez oszustów? (mogli je tylko zobaczyć ludzie mądrzy)
- Dlaczego wszyscy kłamali cesarzowi, że widzą te szaty? (bo uznano, by ich za głupców)
- Kto był uczciwy i powiedział, że król jest nagi? (małe dziecko)
- Dlaczego mu inni uwierzyli? (bo dziecko było niewinne, jeszcze małe, nie mogło być ani głupie, ani mądre)
- Czy należy kłamać? (Nie)

Podsumowując : Człowiek uczciwy to człowiek, który nie kłamie, mówi prawdę.

4. Zabawa wykrywacz kłamstw⁶ (zmieniona przeze mnie) – tłumaczymy dzieciom jak działa wykrywacz kłamstw. Jeśli będzie wyglądało na to, że ktoś z dzieci mija się z prawdą, czyli kłamie podłączamy go **fikcyjnie** do tego wykrywacza kłamstw – np. w przedszkolu.

Zabawa będzie polegała na tym, że ja będę czytała Wam pytania, jeśli stwierdzicie, że kłamie, czyli mówię nieprawdę to naśladujecie w zabawny sposób dźwięk „**piip, piip**”, a jeśli będę mówiła prawdę mówicie głośno **tak**.

PYTANIA:

- a) Morze jest niebieskie?
- b) Słońce jest żółte?
- c) Widzimy przez uszy?
- d) Trawa jest fioletowa?
- e) Usta mamy zielone?
- f) To jest moja noga? (prowadzący pokazuje dzieciom nogę dziecka)

⁶ Weston D. Ch., Weston M. – 365 zabaw... s. 309

g) Słyszymy przez nos?⁷

Wspólnie z dziećmi rozważamy, jak jest różnica pomiędzy prawdą a nieprawdą?

Na zakończenie prowadzący wypisuje na tablicy HASŁO do uczciwości:

„UCZCIWOŚĆ jest **tylko jedna**, nie można być trochę uczciwym, a trochę nie.”

Głośno odczytuje hasło i uczy dzieci na pamięć. Na zakończenie - dzieci kilkakrotnie głośno wymawiają w/w formułkę o uczciwości.

5. Zabawa: pokaż gestami ciała jak podobały ci się zajęcia – każde dziecko pokazuje – i jeśli ma ochotę dodatkowo komentuje.
6. Zakończenie - zabawa w kręgu: Iskierka.

⁷ Koźmińska I., Olszewska E. – Z dzieckiem w świat s. 82

SCENARIUSZ ZAJEĆ III

TEMAT: Odpowiedzialność

Cel: Uświadomienie dzieciom co to jest odpowiedzialność (to odpowiadanie za swoje czyny, słowa), dotrzymywanie obietnic

Uczestnicy: grupa 15 dzieci w wieku 6 lat (zerówka)

Czas trwania zajęć: 1 godzina

Warunki: sala czytelnicy biblioteki publicznej, krzesła ułożone w kole, 1 stolik

Metody i techniki: burza mózgów, skany ilustracji różnych zawodów, zeskanowane ilustracje do książki puszczone podczas czytania opowiadania,

Formy: indywidualna, grupowa

Środki i materiały:

Środki: tekst literacki,

Materiały: laptop, rzutnik, ekran na ścianę, słój litrowy, sześć piłeczek pingpongowych, ryż, trzy narysowane „buźki” – uśmiech, chmurka, burza

Literatura: Musierowicz M., *Rybka* W: Musierowicz M.- *Znajomi z zerówki*. Warszawa 1994, s. 81-94.

PRZEBIEG ZAJEĆ:

Część I

1. Siadamy na krzesłach.

2. Zabawa: „Strojenie min”

Dzieci starają się robić najbardziej głupie miny, jakie potrafią. Następnie każde dziecko kolejno pokazuje „swoją wyćwiczoną” minę, którą następnie inni starają się jak najdokładniej naśladować.

Część II

Pytania do dzieci: Z czym Wam się kojarzy słowo odpowiedzialność?

(podpowiedź prowadzącego – z **odpowiedzią**, że trzeba za coś odpowiadać, tak długo pytamy, aż padnie odpowiedź - **za czyny**).

1. Puszczamy na ekranie skany ilustracji różnych zawodów np. lekarza, sędziego, piekarza, rolnika, mechanika samochodowego....

Pytania do dzieci: Czy są to odpowiedzialne zawody?

A co by było gdyby lekarz nie leczył chorych? Sędzia wydawał złe wyroki? Piekarz nie piekł chleba? Rolnik nie karmił zwierząt domowych? Mechanik źle naprawił samochód?

Jak my wszyscy powinniśmy wykonywać swoją pracę? (rozmowa kierowana na słowo – **odpowiedzialnie**).

2. A teraz przeczytam Wam tekst o nieodpowiedzialnym chłopcu.

Czytanie tekstu oraz puszczanie zeskanowanych ilustracji z książki podczas czytania.

3. Przeprowadzenie problemu – pytania do tekstu:

- Dlaczego Rybka był niegrzeczny? (robił wszystko na przekór, co mu zabraniano)
- Czy postąpił odpowiedzialnie wychodząc z domu, kiedy babcia go samego zostawiła?
(nie, bo nie powinien wychodzić sam z domu)
- Jak go ukarali rodzice i babcia? (zaczęli się tak samo zachowywać jak Rybka)
- Chłopcu to się podobało? (nie) A dlaczego? (bo zobaczył swoje niegrzeczne zachowanie, patrząc na nie z boku - własnymi oczami)
- A czy Wy też macie swoje **obowiązki** w domu, w przedszkolu?
- Proszę abyście je wymienili (np. być grzecznym, będąc pomocnym w szkole i w domu, wyczyścić buty, posprzątać pokój, zabawki, ubieranie się, toaleta ranna i wieczorna, dbając o swoje zwierzątko itd.)

Podsumowując : **Człowiek odpowiedzialny** to człowiek, który wypełnia swoje obowiązki, nie tylko ma przyjemności, ale i swoje obowiązki, które stara się wypełniać.

4. Zabawa : „**Słoik czasu**”⁸

Przygotowujemy litrowy słoć z napisem „24 godziny”, sześć piłeczek pingpongowych i kilogram ryżu (lub kaszy manny).

Słoć - oznacza ilość czasu, jakim dzieci codziennie dysponują

Piłeczki pingpongowe – codzienne obowiązki („lekcje domowe”, pomoc w domu, opieka nad zwierzątkiem swoim itp.) Piszemy na każdej piłce jaki obowiązek symbolizuje.

Ryż – to są przyjemności (zabawa, spotkania z koleżankami / kolegami, oglądanie telewizji, czytanie książek itp.)

Poprośmy jedno z dzieci, aby wypełniło słoć – mieszanką tyłu obowiązków i przyjemności, ile zdoła w nim zmieścić.

Jeśli zacznie od ryżu (symbolizują przyjemności), może mieć kłopoty z włożeniem piłeczek (czyli swoich obowiązków).

Jeśli zacznie od piłeczek (obowiązki) zawsze wsypany później ryż (przyjemności) wypełni przestrzeń między nimi i wszystko doskonale się zmieści.

WYJAŚNIENIE DLA DZIECI:

Jeśli damy **pierwszeństwo obowiązkom** oraz ważnym zadaniom (mówiąc to, napełniamy słoć piłeczkami), zawsze **będziemy mieli czas na przyjemności** (wsypujemy ryż, który wypełnia wolne przestrzenie). Natomiast jeśli zaczniemy od przyjemności oraz łatwych i nieistotnych spraw (wsypujemy do słoja sam ryż), to często nie będziemy mieli już czasu, siły ani chęci, by podejmować trudne i ważne zadania (bezsukcesnie usiłujemy wepchnąć wszystkie piłeczki do słoja).

⁸ Koźmińska I., Olszewska E. – Z dzieckiem w świat ... s. 98-99

Pogratulujmy dziecku, jeśli wypełniło słój w prawidłowej kolejności.

Na ekranie pojawia się napis dużymi literami:

Ważna Zasada, którą prowadzący odczytuje : **NAJPIERW OBOWIĄZKI, PÓŹNIEJ PRZYJEMNOŚCI !!!**

Prowadzący głośno odczytuje napis z ekranu.

5. Prosimy dzieci, aby uruchomiły wyobraźnię i podały przykłady odkładania obowiązków na później oraz skutków przedkładania przyjemności nad obowiązki.

(bo się bawię, bo oglądam telewizję – skutki zmęczenie i brak czasu na obowiązki)

6. Zabawa w kręgu : Powiedz coś miłego osobie z prawej strony.

7. Zakończenie: „Trzy buźki” – na trzech kupkach mamy uśmiech, chmurkę, burzę.

Znaczenie buziek: uśmiech – zajęcia się podobały

chmurka – trochę się podobały

burza – nie podobały się

Prosimy dzieci, aby przy wyjściu z biblioteki wrzuciły buźki do słoika.

SCENARIUSZ ZAJEĆ IV

TEMAT: Pokojowość

Cel: Zapoznanie dzieci z pojęciem pokojowy człowiek (łagodny), umiejętność proszenia o wybaczenie, akt przeprosin

Uczestnicy: grupa 15 dzieci w wieku 6 lat (zerówka)

Czas trwania zajęć: 1 godzina

Warunki: sala czytelnicy biblioteki publicznej

Metody i techniki: pogadanka, burza mózgów

Formy: indywidualna, grupowa

Środki i materiały:

Środki: tekst literacki,

Materiały: 2 szare arkusze papieru, tyle białej kredy ile jest dzieci w grupie, białe ścinki papieru z niszczarki, wata opatrunkowa, klej, tablica korkowa lub inna, kamyk polny, puzzle ze słowem ZGODA.

Literatura: Strzałkowska M., *Coś strasznego* W: Strzałkowska M.- *Rady nie od parady czyli wierszyki z morałem*. Warszawa [br. roku], s. 49-51.

PRZEBIEG ZAJEĆ:

Część I

1. Siadamy na krzesłach.
2. Zabawa: „Powiedz swoje imię”⁹

Każde dziecko po kolei mówi swoje imię w określony, podany przez prowadzącego sposób:

- normalnie,

⁹ Domań R. – *Metody pedagogiki zabawy...* s. 50

- zdrobniale
- szeptem
- bardzo głośno
- powoli
- z radością

oraz w **dwóch zdaniach określa siebie** – co lubi robić, jakie ma cechy charakteru lub w co lubi się bawić?

Następnie prowadzący zadaje pytanie : czy często się złościście, czy jesteście pokojowo nastawieni? Kto pokojowo? Dzieci z pokojowym nastawieniem podnoszą ręce do góry.

A teraz Wam przeczytam o dwóch dziewczynkach:

Część II

3. Czytanie tekstu – później pytania do dzieci:

- Co Hania zrobiła Ewie? (coś strasznego, ale nikt nie wie co)
- Czy Ewa już zapomniała co zrobiła Hani? (tak)
- A gdy ktoś na kogoś się gniewa to dobrze się z tym czuje? (nie)
- To trzeba wybaczać czy nie? (tak)
- Jak się nazywa taki człowiek co wybacza, jakie ma nastawienie? (pokojowe, czyli jest łagodny jak „gołąbek pokoju”)

4. Zabawa plastyczna: dzielimy dzieci na 2 grupy i rysujemy 2 gołąbki pokoju – białą kredą na szarym papierze (lub tyle gołąbków ile dzieci – obklejamy watą wówczas lub malujemy całe białą kredą w środku).

Następnie 2 gołąbki obklejamy ścinkami z niszcarki. Powstałe gołąbki zawieszamy na tablicy korkowej lub ścianie.

5. Zabawa „Kamyk w bucie”¹⁰

Prosimy dziecko, aby włożyło sobie do buta kamyk. Będzie on symbolizował krzywdę, której doznało – ktoś je wyśmiał, okradł, niesłusznie o coś oskarżył i ono nie może mu tego wybaczyć.

Zadanie polega na tym, by dziecko przez jakiś czas nosiło w bucie kamyk.

Następnie zapytajmy, jak się z tym czuło? Czy kamyk uwierał podczas chodzenia? A podczas siedzenia też uwierał? (mniej).

Podobnie jest z **rozpamiętywaniem krzywdy** – jeśli myślimy o niej co jakiś czas pojawia się ból.

A co się stanie, jeśli nie wyrzucimy kamyka i będziemy go nosić w bucie jeszcze przez wiele godzin lub dni? (pęcherze i rany na stopie).

Podobnie jest z naszym umysłem – jeśli **nie nauczymy się wybaczać** robimy krzywdę sobie, możemy dotkliwie cierpieć a nawet chorować.

A czy winowajcy przeszkadzał kamyk w naszym bucie? (nie)

Czy jego też bolało czy tylko nas? To my fundujemy sobie ból !!!

Czy dlatego, aby nas bolało, a winowajca nic nie czuł, albo dawno o tym zapomniał warto pielęgnować złe uczucia? (nie)

Dziecko wyrzuca kamyk z buta – **symbolicznie wybaczają krzywdę**.

Zapytajmy dziecko, czy teraz czuje się lepiej? Czy jest mu wygodniej?

6. PYTANIA do dzieci – burza mózgów:

Co oznaczają pojęcia: pokój (od łagodności, nie pomieszczenia w domu), pokojowe nastawienie, pokojowość?

Pokój to stan zgody, brak wojny, ale także stan spokoju, równowagi ducha i umysłu (łagodność, cierpliwość).

¹⁰ Koźmińska I., Olszewska E. – Z dzieckiem w świat ... s. 144

Pytamy dzieci, czy mówi im coś takie powiedzenie jak: łagodne rozwiązywanie konfliktów?

A jak reagować na docinki, przezwiska?

7. Zabawa "To mnie nie dotyczy"¹¹

Prosimy dziecko, aby stanęło do nas tyłem i odwróciło się do nas dopiero jak usłyszy swoje imię. Wołamy na nie innym imieniem niż jej własne np. do Zuzi wołamy „Odwróć się Piotrze”, „Odwróć się Kasiu”.

Dziewczynka nie odwraca się, ponieważ wie że to jej nie dotyczy, gdyż żadne imię nie jest jej imieniem.

Jeśli ktoś rzuca Wam przezwiska, to nie należy zwracać na nie uwagi, gdyż reagując na przezwisko, uznajemy jego słuszność.

Poprośmy drugi raz dziecko, aby odwróciło się do nas tyłem, a my wołamy: „Odwróć się ciamajdo”, „Odwróć się okularniku”.

Nie reagujemy na przezwiska!!!

8. Zabawa „Pojednajmy się”¹²

Ćwiczymy z dziećmi **akt przeprosin**. Dzielimy dzieci na dwójki i prosimy, aby stanęły naprzeciw siebie.

Każde dziecko z dwójki patrzy sobie w oczy, podaje prawą rękę i mówi: „Przepraszam”

Mogą dodać, że jest im przykro, że takie zachowanie się już nie powtórzy.

Prowadzący i nauczycielka podchodzą do każdego przepraszającego i wysłuchują poprawności przeprosin. Dzieci zamieniają się rolami.

8. Zakończenie: Na koniec dzieci układają z kolorowych puzzli słowo **ZGODA**.

Jakaś osoba z przedszkolaków, która umie już czytać głośno odczytuje napis. A kojarzycie jakieś przysłowie z tym słowem? (np. Zgoda buduje, niezgoda rujnuje).

10. Po zajęciach: Kosz i walizeczka - Zabieram ze sobą?

- Co zostawiam?

¹¹ Tamże ... s. 133-134

¹² Tamże, s. 145

SCENARIUSZ ZAJĘĆ V

TEMAT: Madrość

Cel: Zapoznanie dzieci z pojęciem mądrego człowieka (rozważnego)

Uczestnicy: grupa 15 dzieci w wieku 6 lat (zerówka)

Czas trwania zajęć: 1 godzina

Warunki: sala czytelnicy biblioteki publicznej, kilka stolików i krzeseł

Metody i techniki: pogadanka,

Formy: indywidualna, zbiorowa

Środki i materiały:

Środki: tekst literacki,

Materiały: chusta animacyjna KLANZY, 15 tektur wielkości kartki A-4 lub płyta, folia aluminiowa do obklejenia, 15 napisów „POMYŚL O KONSEKWENCJACH” (zrobione przed zajęciami lub podczas), spinacze lub kolorowa włóczka (można jeszcze zrobić napisy z imionami dzieci na kolorowych kartkach w kształcie mózgu, głowy), sznurki, balony czerwone z napisem czarnym - „BĘDĘ MĄDRY” (trochę więcej balonów, niż mamy dzieci na zajęciach), tablica korkowa, buźki

Literatura: Ostrowicka B., *Ale ja tak chcę!*. Łódź 2006, s. [25]-[37]

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

Część I

1. Stoimy w kole.
2. Zabawa: „Szalone kroki”¹³ - (ponieważ są to 5 zajęcia z tymi samymi dziećmi – grupa już się zna) - prowadzący wydaje polecenia, które sugerują, w jaki sposób dzieci

¹³ Kalinowska I., Sorsa A., *Mamo, tato bawmy się!*: gry i zabawy dla dzieci od 3 do 7 lat. Warszawa 2003, s. 61-62

powinny się poruszać. Na kłaśnięcie dorosłego dzieci zastygają w bezruchu, po czym pada następne polecenie np.:

Polecenie 1. „Idzie mądra głowa” - dzieci poruszają się po pokoju tak, aby wyeksponować „mądrą głowę”,

Polecenie 2. „Idzie szalone kolano” – j/w , wyeksponować „kolano” itd.

Polecenie 3. „Idą krzywe nogi”

Polecenie 4. „Idą sztywne plecy”

Polecenie 5. „Idą ciekawskie oczy”

Polecenie 6. „Idzie zmęczony człowiek” itd. – dzieci mogą także podawać swoje polecenia, wszystko zależy od inwencji twórczej dzieci i prowadzącego.

3. Zabawa: „Przebieganie pod chustą”¹⁴ (zmieniona trochę przeze mnie – dzieci przechodzą - nie przebiegają)

Uczestnicy podnoszą i opuszczają chustę, trzymając ją za uchwyty. Prowadzący mówi, kto ma zmienić miejsce np. Przechodzą ci, którzy mają brązowe oczy. Przechodzą osoby, które mają brata. Przechodzą osoby, które lubią jesień. Przechodzą dzieci, które lubią bajki... (lub kolory chusty można wykorzystać np. przechodzą dzieci, które mają kolor zielony, żółty itd.)

A teraz Wam przeczytam kawałek z książki pt. *Ale, ja tak chcę!* o Nowym, który był mądry

Część II

3. Czytanie tekstu – później pytania do dzieci:

- Jak wyglądał Nowy? (kudłaty, czarny)
- Po jakim zdaniu robił się bardziej kudłaty, bardziej ciemny? (*Ale ja tak chcę!*)
- Dlaczego wszyscy chcieli go przegonić? (bo on nie chciał robić tego, co oni mu kazali)

¹⁴ Zabawy z chustą, pod redakcją Anny Wasilak. Lublin 2002, s. 16-17

- Kogo wysłali do Nowego? (Szarego)
- Czy Nowy był głupi? (nie)
- A dlaczego tak uważacie? (bo on tylko nie chciał się bawić, w to co oni chcieli, nie chciał się ubierać modnie, tak jak oni chcieli, nie chciał się śmiać od rana do wieczora itd.)
- A można o Nowym (Czarnuszką) powiedzieć, że rozważał swoje czyny, postępowanie zanim podjął decyzję? (tak)

PODSUMOWANIE: Czyli **człowiek mądry** to człowiek, który ...**przewiduje konsekwencje** swoich czynów (dzieci podpowiadają prowadzącemu).

A jakie będą konsekwencje gdy np.:

- wyjdziemy na deszcz bez parasola? (zmokniemy i będzie nam zimno)
- ubierzemy się zimną w letnie ubranie? (zmarzniemy)
- pójdziemy spać późno? (nie wyśpimy się i będziemy źli)
- skłamiemy rodzicom? (spotka nas kara)
- nie będziemy myć zębów? (będą nas bolały)

4. Zabawa „Zwierciadło mądrości”¹⁵ - obklejamy tekturę (zostawić miejsce na powieszenie tektury, robiąc dziurkę u góry tektury) lub płytę folię aluminiową, będzie to „lustro”, w którym można zobaczyć całą swoją twarz.

Ozdabiamy napisem „Pomyśl o konsekwencjach!”.

Każde dziecko „przegląda” się w „zwierciadle mądrości”, gdy będzie miało wątpliwość przed podjęciem decyzji, podchodzi do lustra, uczciwie pyta siebie patrząc sobie w oczy.

MĄDROŚĆ MIESZKA W NAS, MUSIMY TYLKO Z NIĄ ROZMAWIAĆ!

Następnie napisy z imionami dzieci przyklejamy lub łączymy zszywaczem do każdego lustra, aby każde dziecko wiedziało, które lustro jest przez niego zrobione.

¹⁵ Koźmińska I., Olszewska E., Z dzieckiem w świat s. 213

Robimy wystawkę z luster, na drugi dzień dzieci mogą zabrać je do domu.

Prosimy dzieci, aby wymieniły znane im mądre osoby lub uważane przez nie za mądre - oficjalnie uznane autorytety jak Jan Paweł II, Ghandi, ale także pani Ania sąsiadka Jurka, bo opowiada o zabytkach w starożytności, dyrektor schroniska dla zwierząt, bo

5.Zakończenie – zawieszona chusta Klanzy pod sufitem na sznurkach¹⁶ – dzieci podchodzą do chusty i odliczają do dziesięciu. Na sygnał sznurki, podtrzymujące chustę, zostają odcięte i na dzieci spada grad balonów z napisem „**Będę mądry**”. Dzieci zabierają je do domu.

6. Ewaluacja przy pomocy planszy – W jakim nastroju, z jakim samopoczuciem wychodzę po dzisiejszych zajęciach? Uczestnicy przyklejają do tablicy korkowej buźki: uśmiechnięte, obojętne, smutne, złe. Każdy przykleja jedną buźkę.

¹⁶ Zabawy z chustą ... s. 22

SCENARIUSZ ZAJEĆ VI

TEMAT: Przyjaźń

Cel: Uświadomienie dzieciom, kto to jest przyjaciel, a kto kolega, ukazanie miłości do przyjaciela lub rodziców

Uczestnicy: grupa 15 dzieci w wieku 6 lat (zerówka)

Czas trwania zajęć: 1 godzina

Warunki: sala czytelnicy biblioteki publicznej, dywan

Metody i techniki: pogadanka, burza mózgów

Formy: indywidualna, grupowa, zbiorowa

Środki i materiały:

Środki: tekst literacki

Materiały: duże serce z kartonu, oblepione czerwoną bibułą, aby dzieci mogły przejść przez nie, chusta animacyjna KLANZY, stare gazety, podarte na drobne kawałki, kawałki sznurka z zawiązanymi na nim supełkami od 4 – 7, 8 puzzli serduszek pociętych na 2 części, muzyka relaksacyjna, tablica korkowa, ilustracje znanych postaci bohaterów bajkowych lub filmowych (tzw. par miłosnych lub przyjacielskich), serca z sentencjami (tyle, ilu uczestników)

Literatura: Andersen Ch. H.- *Królowa Śniegu* W: Kopaliński W. – *125 baśni do opowiadania dzieciom*. Warszawa 2004, s. 152-154

PRZEBIEG ZAJEĆ:

Część I

1. Wchodzimy do biblioteki, następnie przechodzimy przez duże serce, aby dostać się do Krainy Przyjaźni i Miłości – warunek – jeden uśmiech. Siadamy na dywanie.

2. Zabawa „Sznureczki i supełki”¹⁷ - każdy uczestnik dostaje kawałek sznurka z zawiązanymi na nim supełkami. Liczba supełków jest różna na różnych sznureczkach. Uczestnicy zabawy wykonują **równocześnie** polecenia, tyle razy, ile mają supełków na sznurku.

POLECENIA np. „Idź jak bocian”, „Skacz na jednej nodze”, „Zakręć się w koło”, „Zaśpiewaj la-la-la”, „Kucnij”, „Idź pod wiatr w wielką śnieżycę” itd.

Podczas tej zabawy każdy zajęty jest sobą i koncentruje się na własnym zadaniu. Robi się przy tym przyjemny chaos, który wszystkim trochę przeszkadza, ale też bawi.

3. Prowadzący prosi dzieci, aby usiadły i **w wyobraźni przeniosły się do pałacu**

Królowej Śniegu. Dzieci zamykają oczy, wyobrażają sobie, co mogłyby czuć i słyszeć w pałacu, opowiadają o swoich wyobrażeniach.

4. Następnie przy użyciu chusty animacyjnej KLANZY wprowadzamy dzieci w nastrój zamieci śnieżnej¹⁸. W tym celu drzemy gazety na drobne kawałeczki lub rzucamy już pocięte kawałki na chustę.

Dzielimy dzieci na dwie grupy: jedna trzyma chustę, na której są podarte gazety, druga wchodzi pod chustę. Prowadzący opowiada o zamieci śnieżnej i Królowej Śniegu, a dzieci ruszają delikatnie chustą zgodnie z jego instrukcją. Fruwające kawałki gazet dają efekt zamieci śnieżnej. Następnie dzieci zamieniają się rolami. Na zakończenie zamieci uczestnicy odkładają chustę na dywan i zasiadają na chuście z kawałkami gazet - czytamy im tekst literacki.

Część II

1. Czytanie tekstu, następnie – przepracowanie problemu.

- Pytania do dzieci: Czy Gerda przyjaźniła się z Kayem? (tak)
- Co wpadło Kayowi do oka? (kawałek diabelskiego lustra)
- Jaki on się stał po tym zdarzeniu? (zły, wszystkich przedrzeźniał i wyszydzał)

¹⁷ Kalinowska I., Sorsa A., Mamo, tato bawmy się!... s. 105-106

¹⁸ Zabawy z chustą... s. 22

- Co zrobiła Gerda, aby odczarować Kaya? (zapłakała gorącymi łzami i wtedy Kay także wybuchnął płaczem i wyleciał mu z oka odłamek lustra)
- Jakie słowo nie mógł ułożyć Kay z kawałków lodu? (wieczność).
- Czy Gerda była prawdziwą przyjaciółką? (tak lub nie), a dlaczego? (bo szukała go, tęskniła za nim i mu pomogła lub inna wypowiedź)

ROZMOWA O PRZYJAŹNI z dziećmi:

Kto to jest przyjaciel? A jaka jest różnica pomiędzy kolegą a przyjacielem?

Jakie zachowania świadczą o przyjaźni? Co to znaczy być przyjacielem?

Przyjaciel to osoba, która cię nie zawiedzie, nie wyśmieje, lubicie razem przebywać ze sobą, panuje między wami zaufanie, życzliwość i szczerłość i in.

Zabawy do wyboru – zależne od kondycji uczestników i potrzeb zajęć:

2. Następnie prowadzący włącza muzykę, w przerwie w muzyce dzieci dobierają się parami według puzzli – serduszek. Po następnym włączeniu muzyki dzieci biegają, kręcą się – po zatrzymaniu muzyki **zastygają w bezruchu** jak dwie rzeźby lodowe, połączone puzzlowymi serduszkami. Prowadzący wyklucza z zabawy poruszające się rzeźby (lub czwórka dzieci w roli prowadzących).

3. Układamy z dziećmi **przepis na przyjaźń**¹⁹: (forma dowolna: wierszyk, piosenka lub przepis kucharski) – dzieci dzielimy na dwie grupy, prowadzący i panie z przedszkola zapisują pomysły dzieci na kartce lub tablicy.

Mamy następujące składniki: sympatia, zaufanie, radość, humor, cierpliwość.

Przykład z książki: 2 czubate łyżki sympatii, duża łyżka stołowa zaufania, pełna szklanka radości z bycia razem, kieliszek humoru, szczypta cierpliwości itd.

4. Tablica korkowa – Baśniowe miłości i przyjaźnie.

¹⁹ Tamże s. 176

Rozkładamy dzieciom na dywanie ilustracje postaci bajkowych i filmowych. Czytamy krótkie teksty, a zadaniem dzieci jest odgadnąć o jakich bohaterach mowa. Kto pierwszy odgadnie – przypina postać bajkową na tablicy korkowej.

5. Ewaluacja – wypowiedzi dzieci: Najbardziej podobało mi się... Nie podobało mi się...

Na zakończenie „Iskierka” miłości – następnie każdy z uczestników otrzymuje serce z sentencją.

BIBLIOGRAFIA:

1. Blanco L., Carbonell S., Rodzinne zabawy: ponad 100 gier, zabaw i refleksji kształtujących cnoty i wartości. Poznań 2010.
2. Blanco L., Carbonell S., Wartości w życiu rodziny : ponad 100 zabaw rozwijających wrażliwość na wartości ogólnoludzkie. Kielce 2003.
3. Domań R., Metody pedagogiki zabawy w pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym. Lublin 2003.
4. Kalinowska I., Sorsa A., Mamo, tato bawmy się! : gry i zabawy dla dzieci od 3 do 7 lat. Warszawa 2003.
5. Kopaliński W., 125 baśni do opowiadania dzieciom. Warszawa 2004.
6. Koźmińska I., Olszewska E. – Wychowanie przez czytanie. Warszawa 2011.
7. Koźmińska I., Olszewska E. – Z dzieckiem w świat wartości. Warszawa 2007.
8. Musierowicz M., Znajomi z zerówki. Warszawa 1994.
9. Noga E., Wasilak A., Stare i nowe zabawy podwórkowe. Lublin 2003.
10. Ostrowicka B., Ale ja tak chcę!. Łódź 2006
11. Schilling D., Jak wykształcić inteligencję emocjonalną: kształcenie zintegrowane – 50 pomysłów ćwiczeń. Warszawa 2008.
12. Schilling D., Jak wykształcić inteligencję emocjonalną: poziom podstawowy – 50 pomysłów ćwiczeń. Warszawa 2009.
13. Strzałkowska M., Rady nie od parady czyli wierszyki z morałem. Warszawa [br. roku].
14. Wartości w życiu społecznym – jak uczyć dzieci: szacunku, tolerancji, wytrwałości...?. Kielce 2006.
15. Weston D. Ch., Weston M., Co dzień mądrzejsze: 365 gier i zabaw kształtujących charakter, wrażliwość i inteligencję emocjonalną dziecka. Warszawa 2010.
16. Zabawy z chustą, pod redakcją Anny Wasilak. Lublin 2002.